

E.

Udenlandske Universiteter og Skoler.

I. F r a n k r i g.

Under 15 Novemb. 1811 er udkommet et nyt keiserligt Decret, angaaende Universitetet *) i 193 Artikler og 5 Capitler. De vigtigste Bestemmelser deri ere følgende:

I. C a p i t e l.

1. Tit.

Om Lyceer.

Art. 1. Lyceernes Antal i hele Riget skulle forøges til 100; de 80 skulle i det mindste være i

*) Jvf. de keiserlige Decreter af 17 Mart. 1808 (disse Ann. 1808 1 B. S. 128 ff.) og af 17 Sept. s. A. (disse Ann. 1808 2 B. S. 296 ff.).

Virksomhed i Løbet af Marts 1812, og de 20 andre inden Udgangen af 1813.

2. Stornesteren skal inden 1 Mart. indlevere sit Forslag, angaaende hvilke Collegier der skulle ophøies til Lyceer; de skulle vælges af dem, som befinde sig i de bedst beliggende Byer, der tillige tilbyde de bekvemmeste Localer og have viist meest Iver for at fremme Underviisningsvæsenet.

3. De Communer, hvis Collegier oprettes til Lyceer, skulle vedblive at udrede Befolknin-
ningerne til den første Indretning og til Loca-
lernes Vedligeholdelse, forsaavidt de betydeligste Reparationer angaaer.

4. De allerede værende Lyceers Localer skul-
le i Marts Løb sættes istand til, saavidt muel-
ligt, at rumme 300 Elever. Befolknin-
gingerne, saa vidt maatte behøves, udredes efter foregaaende
Artikel.

5. De ny oprettede Lyceers Localer maae
kunne rumme i det mindste 200 Elever.

6. De fornødne Planer og Overslag blive
at forelægge Ministeren for det Indre til Appro-
bation.

7. De allerede udfærdte Reglementer skulle
iagttages i alle Lyceer.

8. Der maa kun være eet Lyceer i een og
samme By.

9. I Paris skulde oprettes fire nye Lyceer, og de tvende Lyceer, som ingen Pensionærer have, skulde sættes istand til at modtage saadanne i Løbet af Aaret 1812.

2. Tit.

Om Collegier.

10. Collegierne deles i tvende Classer efter Omfanget af den Underviisning, som i enhver er authoriseret.

11. Bestyrernes og Lærernes Lønninger bestemmes af Keiseren selv, og sættes paa Listen af Byernes faste Udgifter.

12. De Summer, som de respective Communer have at udrede til deres Collegier, fastsættes hvert Aar af Keiseren i Communerens Budget.

13. Regnskabet over disse Udgifter skal revideres af en Commission, bestaaende af Mairen, Præsidenten, et Medlem af Academiets Raad, to Medlemmer af Departements, og to af Municipal-Raadet.

14. Fra 1 Jan. 1812 bære Collegiernes Elever en blaa Uniform, som nærmere bestemmes af Stormesteren.

Om Instituter og Pensionnater.

15. De Instituter, som ere i Byer, der hverken have Lyceer eller Collegier, kunne ikke gaae videre end til Humaniora; de som befinde sig i Byer, der have et Lycee eller et Collegium, kunne ikkun give Underviisning i de første Elementer, der ikke udgiøre Deel af den Underviisning, som meddeles i Lyceerne eller Collegierne, og repetere Collegiets eller Lyceets Underviisning for deres egne Disciple, som maae besøge Lyceet eller Collegiet og følge Classerne i samme.

16. De Pensionnater, som befinde sig i Byer, hvor der hverken er Lycee eller Collegium, kunne ikke gaae videre i Underviisningen end til Grammatikens Classer og Elementerne af Arithmetiken og Geometrien. De maae sende deres Elever til Lyceet eller Collegiet.

17. Fra 1 Nov. 1812 maae Forstanderne for Instituter eller Pensionnater ikke have Pensionnærer i deres Huus over en Alder af 9 Aar, uden forsaavidt det Lycee eller det Collegium, der ligger i samme By, har det fulde Antal, det kan tage imod.

18. Til den Ende skal Antallet af de Pensionærer, som Lyceet eller Collegiet kan modtage, opgives af Præfecten.

19. En saadan Beviislighed maa derfor den Eleve medbringe, som, over 9 Aar, skal kunne optages i et Institut eller Pensionnat.

20. Disse Artikler skulle være anvendelige paa de nye Lyceer fra Begyndelsen af det næste Skoleaar efter deres Oprettelse.

21. Fra næste Skoleaars Begyndelse skulle alle Instituternes og Pensionaternes Elever bære Lyceernes Uniform, under Straf af Anstaltens Uukkelse. Inspecteurerne skulle anstille de fornødne Visitationer for at forvise sig om Tagttagelsen af denne Disciplinarforskrift.

22. I de Byer, hvor der er et Lyceum eller et Collegium, skulle Instituternes eller Pensionaternes Elever, som ere over 10 Aar, ledsages af en Lærer til Lyceernes eller Collegiernes Classer.

23. De Studerende, som indstille sig for at tage Grader i Literaturen eller Videnskaberne, ere forbundne til at fremvise et Vidnesbyrd om deres Studier i en Skole i samme By, med mindre de beviisliggjøre, at de ere blevene opdragne af en Privatlærer, af deres Fader, Farbroder, Morbroder eller Broder.

4. Lit.

Om de Skoler, som i Særdeleshed ere bestemte til de Elevers Underviisning, der opofre sig til den geistlige Stand.

24. De Skoler, som i Særdeleshed ere til Underviisning for de Lærlinge, der bestemme sig til den geistlige Stand, ere de, hvori Eleverne undervises i Litteraturen og Videnskaberne i Overensstemmelse med det keiserlige Decret af 9 Apr. 1809 *).

25. Alle disse Skoler bestyres af Universitetet og kunne ikke organiseres uden af det, og Underviisning deri kan ikke gives uden af Universitets-Medlemmer, som staae til Stormesterens Raadighed.

26. Regulativerne for disse Skoler redigeres af Universitetsraadet, paa Stormesterens Forslag.

27. Der kan kun være een geistlig Secundærskole i hvert Departement; Stormesteren foreslaaer inden næste 15 Decb., hvilke der bør vedligeholdes; alle de andre skulle lukkes fra 1 Jan.

28. Fra 1 Jul. 1812 skulle alle geistlige Secundærskoler, som ikke befinde sig i de Byer, hvor der gives Lyceé eller Collegium, lukkes.

*) Jvf. disse Annaler 1809 1 B. S. 514.

29. Ingen geistlig Secundærskole maa befindes sig paa Landet.

30. Alle Huse og Meubler i de geistlige Skoler, som ikke vedblive, tages i Besiddelse af Universitetet, for at anvendes i offentlige Underviisningsanstalter.

31. Til Iværksættelsen af disse Artikler skulde General-Procureurerne være behjælpelige.

32. Allevegne, hvor geistlige Skoler findes, skulde Eleverne i disse Skoler bringes til Lyceet eller Collegiet, for der at følge Classerne.

Eleverne i de geistlige Secundærskoler bære den geistlige Dragt; alle Dvellerne skee efter Klokkelyd.

5. Tit.

Om det administrative Opsyn over de Anstalter, som bestyres af det keiserlige Universitet.

33. Ved de foregaaende Artikler indskrænkes ikke Præfecternes Ret og Pligt, at føre Opsyn med de offentlige Underviisningsanstalter i deres respective Departementer.

34. De have især at undersøge, om Anordningerne efterleves nøiagtigen; om for Elever-

nes Sædelighed og Sundhed have tilbørlig Omhu.

35. De visiterer desaaarsag fra Tid til anden Lyceerne, Collegierne, Institutterne og Pensionnaterne i deres Departementer.

36. I deres Sted kunne de sende Underpræfecterne til at visiterer de Lyceer og Collegier, som ligge uden for Hovedstedet.

37. Præfecterne kunne paa deres Visitationer lade sig ledsage af Byens Maire.

38. Provisorerne og Forstanderne for de forskellige Anstalter ere forbundne til at meddele dem alle fornødne Oplysninger.

39. De kunne modtage, i fornødent Fald forbre Professorernes, Lærernes og Betientenes samt Familiefædrenes Oplysninger.

40. Præfecterne kunne selv intet forandre eller foreskrive i Henseende til Lyceernes og Collegiernes administrative Orden, men ere forbundne til at indsende til Ministeren for det Indre de Underretninger, de have indsamlet, og at ledsage dem med deres Bemærkninger.

II. C a p i t e l.

Om Universitetets Disciplin og Jurisdiction.

(Dette Capitel indeholder 7 Titres og 124 Artikler og forbigaaes her, da dets juridiske Indhold har mindre almindelig Interesse).

III. C a p i t e l.

Om Rectorernes og de academiske
Corpsers Rang.

165. Academiets Corps, bestaaende af Rectoren, Inspecteurerne, det academiske Raad og Faculteterne, tager Rang umiddelbar efter Municipals Corpset.

166. Naar et Facultet residerer i et Departements Hovedbys, som ikke tillige er Academiets Hovedsæde, tager det samme Rang. Decanus gaar i Facultetets Spidse.

167. Provisorerne ved Lyceerne skulde bivaare de offentlige Ceremonier og gaae med Akademiet eller Facultetet efter deres Rang ved Universitetet.

IV. C a p i t e l.

I Tit.

Om de Dotationer og Fonds, som have deres Oprindelse fra Universiteterne, Akademierne og Collegierne, saavel i Rigets gamle som nye Territorium, og nu ere tillagte det keiserlige Universitet.

168. Efter Decret. af 11 Dec. 1808 skal Universitetet uopholdelig sættes i Besiddelse af den

blandt foransførte Fonds, som ei endnu ere til det afleverede.

169. Stormesten skal forelægge en Status af de blandt de allerede modtagne Fonds, som ei endnu ere henlagte til Stipendier (Bourses), og maatte formedelsf deres Bessaffenhed være Universitetet mere til Byrde end Gavn, for at han derefter kan blive bemyndiget til at afhænde dem til Universitetets Fordeel.

170. Alle de Foundationer og Dotationer, som have været oprettede til Understøttelse for den studerende Ungdom i de gamle, nu ophævede, Universiteter, Academier og Collegier saavel i de gamle som nye Provindser, og som ei endnu ere inddragne under nogen anden offentlig Casse, og som fra dette Decrets Datum maatte opdages, skulle tilhøre det keiserlige Universitet.

171. Stormesteren skal modtage Indberetningerne om saadanne Dotationers Existence, til videre Foranstaltning.

172. Have Stifterne forbeholdt sig selv Udnævnelsen til vedkommende Stipendier eller forordnet, at deres Familie dertil skulde have fortrinlig Rettighed, blive disse Dispositioner i Kraft.

173. Ere Legaterne bestemte alene for Born, som ere fødte i en vis Bys eller Provinds, maae

ingen andre deraf nyde godt, undtagen i Tilfælde af Mangel paa saadanne Subjecter, som i Legaterne bestemmes.

174. Naar Stipendier ere vacante, som ikke ere henlagte til Børn fra en vis Bys eller Provinds, eller hvis Stiftere ikke have forbeholdt sig Udnævnelsen, eller ikke efterladt sig Arvinger til at udøve deres Rettighed, udnævner Keiseren selv Stipendiater, hvilke fortrinsviis vælges af Stifternes Familie.

2. Tit.

Om de Dotationer og Stiftelser, som gøres i Fremtiden.

175. Stormesteren er beemyndiget til at modtage alle Legater, som skee til Universitetet, naar derved iagttages, hvad der er foreskrevet i Henseende til Antagelsen af Legater til Communer og Hospitaller.

176. Stifterne af saadanne Legater kunne dermed forbinde alle de Vilkaar, som ikke ere stridende mod Forskrifterne i Decretet af 17 Martii 1808, Universitetets Politie eller de almindelige Retsregler.

177. 178. Gavebrevene bør indeholde en nøiagtig Fortegnelse paa det, som derved skæn-

tes. Originalerne afgives til Universitetets Archiv.

179. Dersom Stifteren har indnævnt særskilte Bestyrere af det legerede Gods, skal denne Bestyrelse staa under Opsyn af det Academiets Rector, i hvis District Legatets Hensigt skal opfyldes, og han kan aarlig derfor lade sig gjøre Regnskab.

180. Bestemmelserne i den 172. 173 og 174 Artif. blive at anvende paa Legater, som stiftes i Fremtiden.

181. Givernes og Stifternes Navne skulle indskrives i en særskilt Protokol i Universitetets Archiv; de skulle proclameres ved den almindelige Uddeling af Præmier i det Lycee eller det Collegium, hvortil Legatet er stiftet. De, og efter dem deres Hovedarving, skulle have en udmærket Plads ved Præmierne Uddeling, ved offentlige Dveller og ved de Høitider og Ceremonier, som maatte finde Sted ved Lyceet eller Collegiet *).

*) Indholdet af denne §. har Tilighed med §. 65 i den for Organisation af det offentlige Opdragelsesvæsen i Kongeriget Italien i Aaret 1802 givne Lov (i disse Ann. 1807 1 B. S. 329). Man skulde ved offentlige Underviisningsinstituter ikke forsømme, ved passende Leiligheder paa en høitidelig Maade at fornye de Privates Minde, som vare slige

182. De Communer, som, foruden dem, der ere indbefattede i Decretet af 10 Mai 1808 *) angaaende Stipendiers Oprettelse ved Lyceerne, ville stifte særskilte Stipendier ved Lyceerne for Elever af deres Collegium eller for Børn, som ere fødte i Kommunen, kunne tilstådes at oprette saadanne, efter foregaaende Indstilling igiennem Præfecten, Universitetsraadet, Stormesteren og Ministeren for det Indre.

183. 184. Forslaget maa være affattet med Noiagtighed og Fuldstændighed. Gavebrevet kan ikke formeligen udstædes, forinden det af Keiseren er confirmeret.

Stiftelsers Belgiørere. Ei blot vilde saadant bevise en vist nok meget aagværdigere Tænkemaade end den modsatte Ligegyldighed, men ogsaa Exemplet af taknemmelig Erindring om fortiente Forfædre virke gavnlig paa den Ungdom, der ikke nok kan indpræntes Agtelse for patriotiske Grundsatninger og Handlinger. Den vilde derhos blive en ny Opmuntring og Opfordring for Nulevende, ved lignende Godgjørenhed 'at erhverve sig Udkomst til berømmeligt Eftermæle. Paa en Tid, da den private Godgjørenhed mod offentlige Undervisningsanstalter er taget af næsten i samme Forhold, som Velstand og Rigdom har tiltaget, finder Udgiv. dobbelt Anledning til at gientage de i hans Skrift om Nationalopdragelsen S. 298 ff. ogsaa herom fremsatte Meningsyttringer.

*) Jvf. disse Ann. 1808 2 B. S. 154.

185. Vedkommende Communer kunne forbeholde sig Denominationsret til de af dem oprettede Stipendier; i Mangel deraf skeer Udnævnelsen paa den i 3 Art. af Decret. af 2 Mai 1811 foreskrevne Maade.

186. Communerne's Udnævnelser skee efter Municipalitetets Overveielse og efter Approbation af Departementets Præfect.

V. C a p i t e l.

Almindelige Bestemmelser.

187. Universitetsraadet skal giøre Forslag angaaende, hvilke Professioner det kunde være passende at paalægge den Forpligtelse, at tage Grader i de forskjellige Faculteter.

188. Universitetsraadet skal indkomme med Forslag til et Decret for at regulere Lægers, Chirurgers og Apothekeres Undervisning og Antagelse.

189. Stormesteren skal i den mueligst korte Tid aflægge Beretning om de juridiske Faculteters Stilling i de forskjellige Stæder og om den Fremgang, som de have gjort siden deres Forening med Universitetet.

190. Ligeledes om Forholdsbregler, som i Henseende til Primærundervisningen ere tagne for

at bringe den 107 og 108 Art. i Universitetets Statuter af 17 Martii 1808 i Udvøelse, og om Resultaterne deraf.

191. Ministeren for det Indre skal gjøre en Indberetning angaaende, hvorledes et nærmere Op-
syn kan have med Skolemestere og Lærere i Primærskoler.

192. Indtil videre skulle Præfecterne og Underpræfecterne vedblive at have Opsigt med Primærskolerne. Academie-Inspecteurerne skulle vaa-
ge over, at Lærerne ikke udstrække deres Underviis-
ning over Læsning, Skrivning og Regning, og i
øvrigt iagttage Reglementerne.

193. Ministrene, hver forsaavidt ham ved-
kommer, have at fuldbyrde dette Decret, som ind-
rykkes i Lovbulletinen.

(Af Moniteuren).

Brüssel.

Rector ved det keiserlige Universitets Aca-
demie her, v. Hulthen, har i Febr. Maaned d.
N. udstædt følgende Bekjendtgørelse:

"Det Brüsselske Academies Rector, Medlem
af Vreslegionen, i Betragtning af, at det læ-
tinske Sprog Studium er en af Hovedgjen-
standene for Underviisningen i Lyceer og Col-

legier, og at grundig Kiendskab til alle dets Rigdomme blot erhverves ved stadig Læsning af de classiske Skribenter og ved en bestandig og næsten daglig Øvelse; og i det Ønske at fremme dette Sprogs Studium og at vække Kappelyst hos dets Dyrkere; efter at have hørt det academiske provisoriske Raad; beslutter:

1) Professorerne i Rhetoriken ved Lyceerne og Collegierne skulle aarligen ved den høitidelige Præmieuddeling holde en latinsk Tale over en bestemt Materie.

2) For indehavende Aar skal denne Tale handle om Nytten af Kundskab i det latinske Sprog.

3) Rector skal udnævne en Commission af fem Medlemmer, der bedømmer alle Talerne og den af dem, som erkiendes for den bedste, belønnes med en Guldmedaille af 400 Frankers Værdie.

4. En Laurbærkrands skal tilkiendes Forfatteren af det bedste Digt paa latinske Hexametre om Studeringernes Gienopreislning ved det keiserlige Universitets Stiftelse.

5) En Guldmedaille af 300 Frankers Værdie skal tildeles Forfatteren af den bedste Dialog, skrevet paa Latin, om Midlerne til at bringe Smagen for den latinske Literatur i

Opførelse og erhverve en grundig Kundskab i dette Sprog.

(Af offentl. Blade).

2. Kongeriget Preussen.

Breslau.

Vort Universitet er i en blomstrende Vægnelse, og hvis endnu ikke Alt er i Orden, saa ligger Skylden derfor alene i Kortheden af den Tid, i hvilken det Hele skulde være indrettet. Vi have fem Faculteter, da det theologiske er indeelt i det protestantisk, og catholisk, theologiske, hvoraf det første har Forrangen i nærværende, det andet i tilkommende Aar, og saaledes afvekslende. Det protestantisk, theologiske har 6 Professorer, det catholisk, theologiske ligesaa mange, det juridiske 4, det medicinske 5, det philosophiske 18. Grev Haugwitz er Curator. Faculteterne bestaae af de ordentlige Professorer, det academiske Senat af 18 Medlemmer, af hvilke Rector, Exrector, de 5 Decani og de 5 Exdecanier ere bestandige Medlemmer; de øvrige 6 vælges aarlig ved Stemmesleerhed ud af Faculteterne, nemlig af det philosophiske Facultet 2, af hvert af de øvrige 1. I Universitetsbygningen holdes

kun Forelæsninger for Studentere; andre Tilhørere kunne blot med Curatoriets specielle Tilladelse have Udgang dertil, ligesom en Professor ogsaa maa forskaffe sig en særdeles Tilladelse, hvis han vil læse for Studentere uden for Universitetsbygningen. Denne — det forrige Insuiter-Collegium — er saavel i Henseende til dens Skionhed som indvortes Indretning fortreffelig. Den indeholder 1) en herlig stor Promotions Sal (den saakaldte aula Leopoldina), 2) to Forsamlingsale, 3) ti store og fire mindre Auditorier, 4) fire Sale for de naturhistoriske, physiske og chemiske Samlinger, 5) et ypperligt Observatorium, 6) Boliger for ti ugifte Professorer, 7) Universitets-Apotheket, 8) to Bæreller, hvori Professorerne kunne aftræde imellem deres Forelæsninger, 9) adskillige endnu ikke udbyggede Partier, hvoriblandt en Sal ligesaa stor som Promotionsalen, 10) det hele Parterre, som indeholder Boliger for Castellanen, for tvende Pedeller, og en Mængde Leiligheder til allehaande Brug. Indtil 28 Oct. vare 192 Studentere indskrevne. Til den botaniske Haves Fornødenhed er bestemt et Terræn, 20 Morgen stor, hørende til de forrige Fæstningsværker.

(Af et Brev fra Breslau af 30 Oct. 1811 i Hall. allg. Lit. Zeit. 1811 No. 32).

Med Universitetet her gaar det saa godt, som man med Billighed tør vente af en nysgrundet Universitets og Skole-Annaler 1812 I B. K

Anstalt. Blandt de Studerende hersker en anstændig Tone. Den første offentlige Disputations-Actus holdtes d. 15 Febr., da Hr. Reichsteig, en Schlesiër, forsvarede pro facultate legendi sin Disputation: De nostræ ætatis indole et conditione rerum rusticarum et de optimo agricolationem rationalem propagandi modo. Medføiet er en lærd Excurs de aratro Hesiodico et Virgiliano, som ikke lidet forandrer og berigtiger de hidtidige Forestillinger om de Gamles Ploug.

(Af Leipz. Lit. Zeit. 1812. Intell. Bl. No. 76.)

3. Kongeriget Sachsen.

Wittenberg.

Ved et allerhøieste Rescript af 16 Oct. 1811 er Universitetet her til Godtgjørelse for de til militær Brug indrømmede Universitetsbygninger af Hielpcassen anvist en Sum af 2500 Rd., hvorhos det er bestemt, at af denne Summe fisco fundationis først skal tilbagebetales de til bemeldte Bygningers Restitution giorte Forstkudde.

Et høieste Rescr. af 21 Oct. indeholder følgende Bestemmelse: "Det er blevet bemærket, at de fleste Studerende ved begge Bore Universiteter

indskrænke til meget snevre Grændser Omfanget af det, hvormed de ved deres videnskabelige Studier gjøre sig bekiendte, og alene lægge sig efter det Alleruundværligste af den Hovedvidenskab, til hvilken de opofre sig, derimod forsømme Hielpvidenskaberne. Men da Vi saa meget mueligen ville have en saadan skadelig Forsømmelse af Hielpvidenskaberne forebygget; saa eragte vi tienligt, at det gøres de juridiske og medicinske Faculteter til Pligt, ved de Prøver, som af dem anstilles, ikke blot at indskrænke sig til Examinandens Hovedvidenskab, men ogsaa at undersøge, om han har erhvervet sig Kundskab i de med samme beslagtede Hielpvidenskaber.

Universitetet bestod ved Slutningen af Aaret 1811 af 4 Professorer i Theologien, 5 i Jurisprudentsen, 4 i Medicinen, 11 i det philosophiske Facultet. Doctorbærdigheden i Jurisprudentsen erholdt 2, i Medicinen 10; det philosophiske Facultet creerede 42 Lærde til Doctorer i Philosophien og Magistre i de frie Kunster.

(Af Leipz. Lit. Zeit. 1812 No. 39. Intell. Bl.).

Warschau.

I de første Maaneder af Aaret 1810 udnævnedes Over-Oppdragelses- og Skole Collegiet i Hertugdømmet Warschau et Udskud af de meest erfarne

Pædagoger for at bedømme og forfatte Elementarværker for det hele Land. Hr. Linde, Rector ved Lyceet i Warschau, er Præsident i dette Selskab.

(Af Haß. allg. Lit. Zeit. 1811 No. 183).

4. Kongeriget Westphalen.

Marburg.

Universitetet her tæller for nærværende Tid 250 Studerende. Kongen er saa gavmild imod det, som et nyopstaaet Riges Forholde nogenlunde tillade. Endnu for kort Tid siden har han skienket et Hus til Hospitalet, et større Locale til den botaniske Have, det Corveyske Bibliothek til Udvalg af det meest Brugbare, og sin Bûste. Men den til samme Tid decreterte Udvidelse af Bibliotheksbygningen og det Observatorium, som paa samme skal opføres, er endnu ikke begyndt; man veed ikke, hvorfor. Bibliotheket er blevet meget forøget. For kort Tid siden er ogsaa en stor Sidebygning ved Bibliotheket, i hvilken forhen Stipendiaterne boede og nøde fri Kost, en ældgammel mørk Bygning, nedreven, hvorved en skøn Plads er bundet foran Bibliotheket, der skal prydes med Poppeltræer og et Springvand.

(Af Leipz. Lit. Zeit. 1812. Intell. Bl. No. 76).

Kongen har gjort Universitetet en Foræring af det Corvey'ske Bibliothek. Bibliothekarerne have af det tilsendte Catalog udvalgt de Bøger, som de ansaae Transporten værd, omtrent 5000 Bind, og deriblandt udmærker sig en meget anseelig Samling af Palæotypa og et betydeligt Forraad af historiske Skrifter, Skolastiker og vigtige catholiske Theologer.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. 1812. Intell. Bl. No. 72).

5. Kongeriget Bayern.

München.

Til de academiske Senater i Landshut og Erlangen er under 24 Febr. 1811 udstædt en Forordning, som har til Diemed at forebygge, at de Studerende ikke ile til Specialstudierne, forinden de tilstrækkeligen ere forberedede ved de almindelige Videnskabers Studium.

(Efter Jen. allg. Lit. Zeit. Octbr. 1811 Intellig. Bl. No. 657).

6. Kongeriget Würtemberg.

Tübingen.

For kort Tid siden blev af den Würtemberg'ske Regiering nedsat en Commission, for at udfaste

en ny, til Tiderne svarende, Forsatning for Universitetet her. Denne er kommen istand. Over Indtægten føres nu Regnskabet af en Kongl. Cameral-Embedsmand; dog skal Overskuddet alene anvendes til Universitetets Bedste. Ogsaa Jurister og Medicinere blive ved deres Antagelse prøvede strængt i Philologien, og alle fire Faculteter slutte det halvaarige Cursus med en Prøvelse af Tilhørerne. Til Glidens Opmuntring udsættes Præmier af 15 Ducater. Til Bibliothek og øvrige Indretninger anvises aarlig de fornødne Summer.

(Af Hall. allg. Lit. Zeit. 1811 No. 308).

7. Storhertugdømmet Baden. Freiburg.

Storhertugen af Baden har ved Universitetet oprettet en ny Læreplads for Architecturen.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Oct. 1811, Intell. Bl. No. 68).

8. Rusland. Kasan.

(Af Breve fra Kasan af 25 Sept. 1811).

Endskönt allerede i Midten af Sept. 1810 efter Oplysnings-Ministerens Befaling en Rector,

Decani, Secretærer ic. ere blevene valgte, for at Universitetet her kunde erholde sin fuldkomne Organisation, ere dog disse Valg ikke endnu confirmerede og Universitetet ikke formeligen aabnet.

Universitetslærernes Personale er blevet forøget med tvende Professorer fra Tyskland. Den ene af dem har, foruden et Tillæg til de bevilgede Reisepenge, endnu erhholdet en Godtgørelse af 2927 Rubler til hans Bøgers og Samlingers Transport.

Academiske Programmata, Disertationer og Taler har Universitetet endnu ikke at opvise. Nogle Taler ere vel holdte, men have ikke kunnet blive trykte af Mangel paa latinske Typer, da her endnu ikke er et russisk Trykkerie. Desuden er Mangel paa de fornødne literære Subsidier en anden Hindring for den lærde Glids Frembringelser.

Iblandt de Studerende, som meest underholdes paa Kronens Bekostning, have nogle saaledes udmærket sig, at de allerede have kunnet forfremmes til Candidater og Magistre. Især er Mathematiken den Videnskab, unge Russere med Iver lægge sig efter. Sprog derimod finde her, som næsten overalt, ikke mange Benner. Den classiske Literatur tæller taa, den orientalske endnu færre, udmærkede Dyrkere, hvilket dog tildeels kan have sin Grund i den hidtilværende Mangel paa Hielpemidler. — For Astronomien

haves endnu kun faa brugbare Instrumenter; men 4300 Rubler ere allerede bestemte til Anskaffelse af nogle af de meest fornødne. Ogsaa skal der oprettes et Interims, eller privat Observatorium.

(Est. Jen. allg. Lit. Zeit. Dec. 1811. Intell. Bl. No. 80).

I forrige Sommer bleve i det store Gymnasium i Kasan de offentlige Prøver afholdte i Overværelse af Stadens Gouverneur og adskillige Personer af første Rang. Der blev ved denne Leilighed holdte Taler i 8 Sprog, i det Russiske, Franske, Tydske, Latinske, Græske, Engelske, Italienske og Tatariske Sprog. Disciplene af Russisk, Tatarisk og Tydsk Nation ere nu 188. Keiser Paul I. forøgede dette Gymnasiums desuden anseelige Fonds endnu med 300000 Rubler, Halvdelen i Guld og Halvdelen i Banknoter.

I adskillige Gouvernementer oprettes stedse flere Kreds-skoler. Blandt andre er ved vældig Understøttelse en saadan bleven indrettet i Nertschenj paa den chinesiske Grændse.

(Af Leipz. Lit. Zeit. 1812. Intell. Bl. No. 71).

Dorpat.

"Dorpats Beskaffenhed og Forholde have siden Deres Afreise herfra saa meget forandret sig, at

De nu ikke mere vilde gienkende Byen. Af den forrige Domkirke staaer endnu kun en ubetydelig Levning, der skal forvandles til en Universitetskirke. Det hele Dombierg, ellers en skaldet Høi, er nu giret med de skønneste Bygninger, som høre til Universitetet. . . Den store Universitetsbygning, opført paa Nicolai kirke Grund, er et sandt Palæ. Deri befindes Auditorierne, og tillige det physiske, mathematiske, chemiske, techniske, militære og Naturalcabinet, ligesom og Museet for Malerier, Landfarter, Kobberstykker, Antiquiteter og Kunstsager. Alt er yderlig fuldstændigt og smagfuldt; kun Museet og Bibliotheket behøve endnu større Fuldstændighed, hvori vi meget hindres ved den nuværende Crisis og den lave Pengecourse.

Faculteterne ere alle besatte paa Professoratet i Chirurgien nær. . . . Antallet af de Studerende er for nærværende Tid mellem 250 og 300; de fleste ere Medicinere; Jurister omtrent 40 og Theologer 40 — 50; men just den nuværende Generation synes ikke at være den bedste. Under Forelæsningerne opføre Studenterne sig i øvrigt meget fædeligt; men desto værre kiender man ogsaa her allerede saa meget fra fremmede Universiteter overbragt, som man gierne onskede bort. Ogsaa her ligge allerede nogle Martyrer for den falske academiske Point d'honneur begravede.

I det Hele behager det de udenlandske Lærere her meget vel; ifkun tage vore officielle Forretninger og for megen Tid bort, og mere end en Lærd vel kan undvære. Saaledes er f. Ex. Hofraad.... Medlem af det academiske Conseil, af Appellationsretten, af Skolecomissionen og desuden endnu Director for det Dorpat'ske Gymnasium og alle herværende Skoleanstalter. — — Meget kunde afskaffes og lettes, og da vi ifølge Universitetets Statuter have Ret til, hver 10de Aar at forandre for at forbedre, og nu 10 Aar næsten ere forløbne, saa haabe vi alle paa bedre Tider, siden vort Salarium ogsaa behøver en stor Forbedring. Thi da Universitetet for 10 Aar siden blev stiftet, svarede 2500 Rd. i Bankassignationer til 2000 Rubler i Sølvs, men nu udgiøre de formedelst Papirpenge, nes flette Cours neppe 600 Rubler. Vi ville derfor søge, igien at sætte os paa den gamle Fod — i det mindste maae vi faae et betydeligt Tillæg, eller der er at befrygte, at Alt igien ophører. Adskillige Udlændinge ere desaaarsag allerede udvandrede, om ikke herfra, saa dog fra andre russiske Universiteter, f. Ex. fra Charkov, hvor Dyrheden endnu er større end her, og det har stedse været meget vanskeligt, igien at besætte Vacancerne med duelige Mænd. Mange herværende Lærere ere ogsaa alene under den Betingelse gangne herhid, at Salariet i næste Aar betydeligen bliver forhøiet.

For nogen Tid siden hedte det, at den bekendte Doctor Gessler, som var kaldet til Moskau, var bleven myrdet imellem Twer og Moskau; men det befandt sig siden efter, at det ei var ham, men en udenlandsk Doctor Medicinæ, som vilde reise til Moskau, en saadan Ulykke var hændet.

(Efter et Udtog af Breve fra Dorpat i Leipziger Lit. Zeit. 1812 No. 51. Intell. Bl.)

9. S v e r r i g.

Upsala Stift.

Med sidste Rigsdag i Örebro foreslog Overhofprædikanter Dr. Lillienvalldh som værdigt Mindemærke for den smit savnede Kronprinds, Carl August, Opførelse paa Statens Bekostning af et nyt Skolehuus for Trivialskolen i Stockholm. Trangen til et saadant funde, efter hans Paastand, ikke nægtes af Nogen, der havde seet den endnu kun med Nød til sit Diemed anvendte, brostfældige Bygning, som i det mindste i de sidste 30 Aar ikke havde faaet nogen Reparation af Betydning. Under saadanne Omstændigheder vilde det, meente han, være en Nationen ikke uværdig Tanke, at forsyne sin Hovedstad med et Skolehuus, som kunde blive Ungdommen til Gavn, og som Fremmede og Udlændinge kunde bese, uden at man behøvede at redne ved den Mistanke om Koldblodighed mod

et af Fædrelandets Hovedanliggender, som Husets nuværende Udseende ei kan andet end opvække. En med Smag og Sands forfattet Inscription skulde forevige det dobbelte Diemeed, som den nye Bygning havde at takke for sin Tilværelse, og naar Disciplenes Antal, som uagtet udmærkede Lærere nu Aar for Aar var aftaget, igien tiltog, naar disse der dannedes til ædle Mennesker og duelige Medborgere, skulde derved et uforgiængeligt Minde reises den begrædte Fyrste, og Fædrelandets Sønner, opfofrede saa at sige ved hans Urne, føle sig dobbelt opmuntrede til saadanne Bestræbelser, hvorved det Almeenvel kunde fremmes, som vilde være blevet hans Bærf. Men paa dette Forslag blev intet videre Hensyn taget.

Uden Sammenhæng dermed paalagde Kongen under 28 Sept. 1810 Magistraten i Stockholm, paa et mere frit og tienligt Sted end det usunde og upassende, hvori Storskolens forfaldne Huus nu er beliggende, at indkøbe nogen Leilighed, som tilfulde maatte svare til denne Indretnings Behov, og derom skyndsomst at indkomme med Forslag. Denne Kongens Skrivelse, som var foranlediget ved en Forestilling fra Cancelliet, fastsætter ogsaa, at Skolelærerne, der siden 1798, da de flyttede ud af deres Baaningsleiligheder i det forfaldne Skolehuus, ikke havde kunnet erholde nogen fiellig Huusleie, fra 1 Apr. 1809, og saa længe

de søvne fri Bolig; skulde i aarlig Huusleie nyde Rectoren 66 Rd. 32 Sk., Conrectoren 50 Rd., Apologisten, de 3 Colleger og Skole Adjuncter hver 33 Rd. 16 Sk. Cancelliet havde ogsaa andraget om Godtgjærelse til Huusleie for de foregaaende 11 Aar, men derom forbeholdt Kongen sig, nærmere at afgive Resolution, naar visse Oplysninger først vare indhentedede.

(Af C. U. Broocmans Magasin for Førelærere og Lærere 1810, andra Häftet S. 189 ff.).

Hernösands Stift.

I Hernösand er nyligen stiftet en Indretning under Navn af Stiftshus, som har til Hensigt, at forsyne den studerende Ungdom med Bolig for en taaleligere Leie end hos Byens Borgere. Indretningen er bleven grundlagt ved Biskop Nordin's Gæmildhed samt Geistlighedens Overenskomst om, dertil at anvende nogle af de under Consistorii Varetægt staaende Cassamidler. Men Stiftelsen er endnu i sin Begyndelse og Huset ikke engang fuldkommen indrettet, saa at endnu kun faa af Ungdommen have kunnet flytte derind.

(Sammeft. S. 196).

Wisby Stift.

Sognepræsten J. P. Laurin fra Gulland indgav under sidste Rigsdag til Præstestanden en Memorial angaaende Nødvendigheden af en Gymnastii-Indretning paa fornævnte Øe, som hidtil blot har haft en Trivialskole i Wisby. Standen ansaae Forslaget at fortiene Opmærksomhed; men nogle Medlemmer troede, at en Cathedral-skole var mere overensstemmende med det lille Wisby Stifts Lær- end et Gymnasium. Resultatet blev, at i Standens Navn afgik under 14 Sept. til Kongen en underdanig Skrivelse, hvori anholdtes om Udvidelse og Forbedring af den eeneste videnskabelige Underviisningsanstalt, som hidtil fandtes paa Gulland. Kongen har siden remitteret dette Andragende til Wisby Consistorium.

(Sammeft. S. 192).

Göteborg.

I Göteborg er i senere Aar blevet opbygget og indrettet et saa kaldet Contrubernium, som nu er i fuldkommen Orden. Dets første Diemed er, at afhielppe den fornødest Stadens Jdebrand 1804 opkomne Bauskelighed i Henseende til Logis for den Ungdom, der ankommer til Göteborg for at studere ved Underviisningsanstalterne sammesteds, i Særdeleshed ved Gymnasiet, og saaledes

at forekomme, at de fattigere Studerende ei skulle have behov at tilfætte paa en dyr Huusleie; hvad de uomgiængeligt behøve til Bøger og Ophold; og endda at boe i saadanne ringe Leiligheder, der, foruden Skaden for deres Helbred, ogsaa kunde formedelt den Omgang med mindre vel dannede Mennesker, hvortil de gave Anledning, faae ufordeelig Indflydelse paa deres Sæder. I saadant Viemed har Kongen tilladt Consistoriet i Göteborg, ved Rentebesparelser og Laan af visse Skolers Stipendiecasser samt for de Gaver, hvormed veldædige Mennesker efter Consistorii Opfordring komme til Hielp, at opføre et grundmuret Steenhuus paa en dertil indkøbt og i Nærheden af Gymnasiet og Trivialskolen beliggende Tomt, hvori 14 Værelser, hvert af 40 Quadratalens Indhold, kunde uden Leie indrømmes den mere uformuende Ungdom, paa den Maade, at tvende Ynglinge behoe hvert Kammer og der forsynes med Varme og fornødent Inventarium, bestaaende af Bord, Stole, Boghylder, Sengeklæder og et Sengested til hver Yngling særskilt.

Denne Indretnings anden Hensigt er, at forskaffe Lærerne en nærmere Leilighed, end hidtil i en vidtløftig Sted var muelig, til at vaage over en fra Forældre og Paarørende skilt Ungdoms Sæder hiemme, i hvilket Viemed ei alene Gymnasii-Adjuncten og Notarius bør have Bolig i Contubernii-Huset, men ogsaa jevnlige Besøg der anstilles af Biskoppen, Gymnasiets Rector og de øvrige Lærere. Contubernii tredie Formaal er at aabne for den saa vel i som uden for Indretningen boende Gymnasii-Ungdom en hidtil savnet Leilighed til gymnastiske Øvelser.

Det er Hr. Rector J. Hellberg, som Vren tilkommer for at have først gjort Forslag til denne nyttige Anstalt, og i Særdeleshed befordret dens

Indretning. Hans, Biskop Wengårds og Lectorernes Midfærdighed overbåndt alle Vanskeligheder. I alle Stifter skete Collecter, og inden Januar 1807 indkom henved 4000 Rd.; Kongen bevilgede Understøttelse og Laan af visse Stipendii-Midler, en bekvemtliggende Tomt indkøbtes, og et Steenhus blev færdigt 1808.

Et i Göteborg 1809 særskilt udforkmet Skrift, med Titel: "Handlingar rörande en Contubernie-Inrättning för medellösa Studerande i Göteborg," giver udførlig Underretning om denne Stiftelses Anlæg og Bessaffenhed, og viser, hvorledes tænkende Mænd forstaae, endog at anvende Ulykken til varigt Gavn for det Almene, og gienem vedholdende Midfærdighed at seire over alle Hindringer og vinde deres Maal.

I en Skrivelse fra Göteborg af 12 Sept. 1810 hedder det: "Indretningen gaar sin jevne Gang og ansees af Stiftet som en Velgierning. De Studerendes Antal i Gymnasiet har i de sidste Aar tiltaget, ventelig for denne Indretnings Skyld. 28 af dem ere indlogerede i Contubernium, og alle tage Deel i den gymnastiske Underviisning, hvortil Apparatet er bragt i Orden ved Fægtmester Ring i Lund. Ogsaa et Par af dem, som have gjort meest Fremgang i de gymnastiske Øvelser, undervise nu heri de Yngre og Nyankomne, hvorfor Rectoren ved Stipendie-Uddelingen opmuntre dem med noget Extra-Tilskud."

(Sammeft. S. 194 ff.).

